

NOVIOPOSTA

In dit nummer

Birma

Persoonlijke Postzegels

Noviopost

PPN Ministervelletjes?

Redactie:

J. Mulder

J. Spijkerman

J.M.A.G. Stroom

Fotografie:

W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:

L. Thijsen

Illustraties:

W. Resink

Expeditie:

F. Piers

Tolhuis 35-17

6537 NN Nijmegen

Tel. 024-3444208

Birma tijdens de Tweede Wereldoorlog met o.a. een wel zeer merkwaardige provisorium

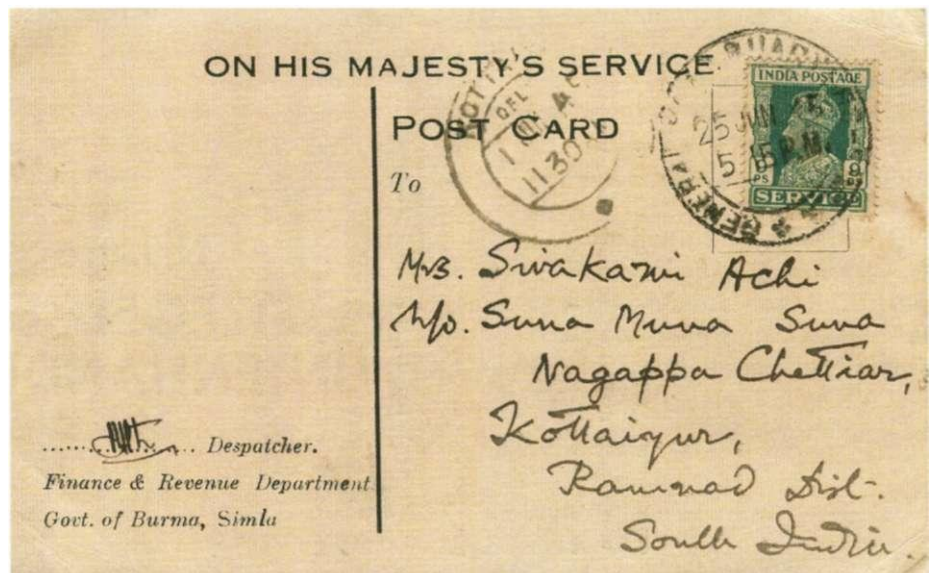
Lees hoe dit provisorium, de Yano seal uitgifte, tot stand kwam en meer merkwaardige zaken die zich in Birma afspeelden. Op deze pagina vast een aantal afbeeldingen uit het artikel.

Afbeelding 6 "Yano seal"

afbeelding 11 Het huis van UTun Tin.

Afbeelding 17 Kaart uit Simla van de regering in ballingschap.

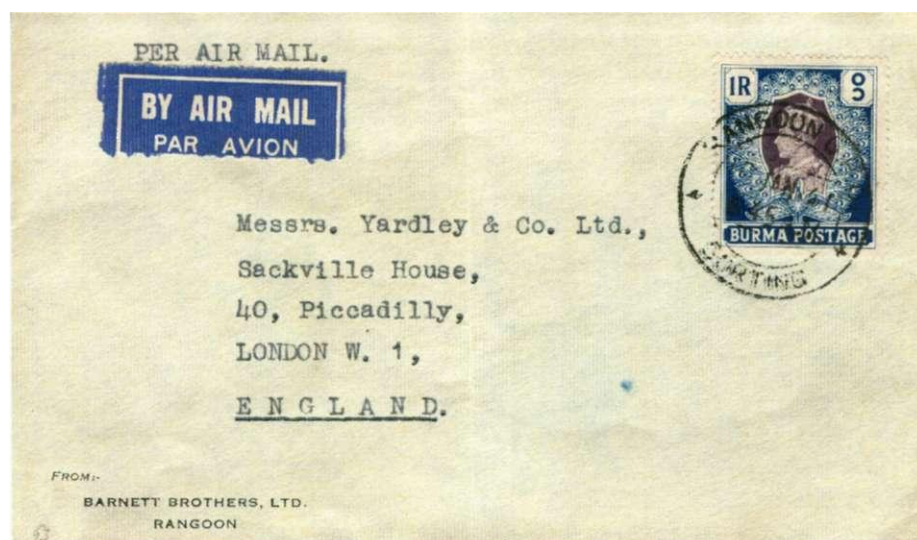
Birma tijdens de Tweede Wereldoorlog

1. Inleiding

De aanloop naar de Tweede Wereldoorlog begint in Zuidoost Azië al in 1937. Er breekt een oorlog uit tussen Japan en China waarbij Japan een deel van China bezet. Via de Burma Road werd China door de USA en Engeland bevoorrad. Op 4 oktober 1940 sluit Japan een verdrag met Duitsland en Italië en komt Engeland in oorlog met Japan. Maar voorlopig ligt Birma nog ver weg van het front.

2. Aanloop naar de Japanse bezetting

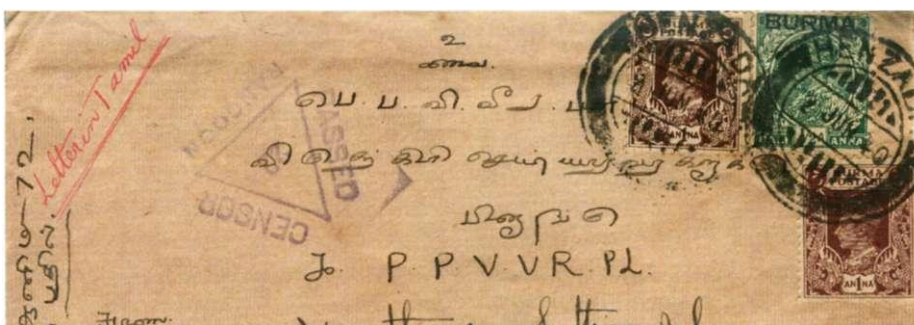
De reikwijdte van vliegtuigen was in die jaren niet zo groot als tegenwoordig. Men vloog van vliegveld naar vliegveld. Toen Italië aan de oorlog ging deelnemen, was het niet langer mogelijk voor Engeland om over het Middellandse Zee gebied te vliegen. Er werd naar een oplossing gezocht om een luchtverbinding tussen Londen, Azië en Australië te onderhouden. Vanaf 19 juni 1940 vliegt men vanaf Sydney via Batavia, Bangkok, Rangoon, Calcutta, Bahrein, Cairo en Mombasa naar Durban in Zuid Afrika. Vanaf Durban gaat de post per schip naar Londen. Gezien de vorm van de vliegroute, krijgt hij de naam Horseshoe Route. In afbeelding 1 zien we een brief die vanuit Rangoon naar Londen via deze route is gegaan. Het port voor het totale traject bedroeg 1 Rupee. Op deze post werd in het begin nog geen censuur toegepast.

Afbeelding 1 Horseshoe letter van 10 januari 1941.

Afbeelding 2 Brief verstuurd vanuit het Strand hotel in Rangoon, 16-10-1941. Gecensureerd, gesloten met strook en voorzien van het stempel "passed censor 14". Via Chunking, Hong Kong en FAM 14 route naar de USA. Handgeschreven "Pacific Clipper".

Afbeelding 3 Brief van Henzada naar Penang met censuur van Rangoon (20-6-1940).

Het was anders gesteld met de post naar de USA. In Rangoon werd de post gecensureerd en ging vervolgens met het vliegtuig naar Chunking in het zuiden van China. Vandaar ging hij verder naar Hong Kong. De USA onderhield vanaf daar de verbinding met grote vliegboten, de zogenoemde "Pacific Clippers". In afbeelding 2 zien we een brief vanuit Rangoon naar Newport NY in de USA met handgeschreven "Pacific Clipper". De route Van Hong Kong naar Los Angeles heette FAM 14.

Oorlog en censuur gaan hand in hand. We hebben al gezien dat er censuur was op de post naar de USA maar niet naar Engeland. Post naar het buitenland, uitgezonderd naar Engeland en India, werd gecensureerd (afbeelding 3). Censuur op de post naar India zou een enorme taak zijn. Er was heel veel handel tussen Burma en India. Burma was onder andere een grote leveran-

Afbeelding 4 Brief met censuur uit Athegy van 13-10-1941 naar Pallatur in India.

cier van rijst. Er was dus een grote stroom aan post tussen beide landen. Daarnaast schreef men vaak niet in het Engels maar in een van de, voor ons onleesbare, Indische schriften.

Wel wordt er op sommige brieven aanduidingen geschreven zoals "letter in Tamil", brief in Tamil (afbeelding 3). In september 1941 komt dan censuur op alle post (afbeelding 4).

3 Japan bezet Burma

Kerstmis 1941 begint Japan met een bombardement op de hoofdstad Rangoon. De Japanse troepen trekken vanaf 20 januari 1942 door het neutrale Thailand en vallen het zuiden van Burma binnen. Op 6 maart wordt de hoofdstad Rangoon bezet en in de loop van 1942 volgt de rest van Burma.

3.1 "Peacock" uitgifte

Samen met het Japanse leger trekt het Burmese Independence Army ten

strijde tegen de Engelsen. Het Burmese Independence Army bezet de Irrawaddy delta en gaat daar de post organiseren. In mei worden door hen Burmese zegels van een opdruk voorzien. Er zijn 5 verschillende opdrukken van een pauw, die worden uitgegeven in Myaungmya, Pyapon en Henzada (afbeelding 5). Daarnaast worden postwaardestukken overgedrukt. De opdrukken zijn primitief en er bestaan veel vervalsingen van. Er zijn weinig echt gebruikte zegels bekend.

3.2 Reguliere uitgiftes van de Japanse bezetters

Op 29 maart komen 4 Japanse Ambtenaren in Rangoon aan om de post, telefoon en telegraaf op orde te brengen. Het hoofd is Shizuo Yano. Zij treffen een bijna geheel verlaten stad aan met een afgesloten hoofdpstkantoor. Op 15 mei is men zo ver dat men voldoende medewerkers heeft gevonden en genoeg inzicht heeft om de postdienst

opnieuw op te zetten. Besloten wordt om op 1 juni met de postdienst te starten.

Het blijkt dat er nogal veel Burmese postzegels zijn ontvreemd in de afgelopen tijd zodat men twee mogelijkheden heeft; Burmese zegels van een opdruk voorzien of nieuwe zegels drukken. De Peacock opdrukken waren geen succes en er werd besloten om nieuwe zegels te drukken. Er werd een ontwerp gemaakt dat op 27 mei klaar was. Er was slechts een waarde nodig omdat alleen brieven en kaarten in het binnenland toegestaan waren. Voor het maken van platen en het drukken was te weinig tijd overgebleven. Er werd besloten om de persoonlijke kristallen zegelring van Shizuo Yano te gebruiken om zegels te maken. Alle zegels van Burma uit de Engelse periode waren in India gedrukt en er was totaal geen ervaring en materiaal voorhanden. Men ging op zoek naar geschikt papier en met hulp van een Birmees werd dat gevonden in de Insein gevangenis. Daar stond ook een perforatie machine. Allereerst werden de vellen in Insein geperforeerd. De vellen gingen vervolgens naar Rangoon waar ze met de zegelring werden gestempeld. Op deze manier werden in drie dagen 440 vellen met zegels gemaakt. De vellen bestaan uit 8x13 zegels en zijn vanaf 1 juni in Rangoon en een aantal omliggende plaatsen verkrijgbaar. De provisorische uitgifte staat bekend als de Yano seals (afbeelding 6 op voorkant).

Afbeelding 5 Opdrukken van Myaungmya (I, II en III) en Pyapon (IV) en Henzada (V).

Afbeelding 7 Eerste Farmer uitgifte.

Het ontwerp voor de eerste echte zegel van 1 anna wordt uitgevoerd in typografie en krijgt de naam Farmer uitgave. Inmiddels heeft men een drukker gevonden en op 15 juni verschijnt hij aan de loketten (afbeelding 7).

Het blijft uiteraard niet bij alleen brieven. Vanaf 6 juli mogen aangetekende zendingen en express stukken worden aangenomen en vanaf 1 augustus pakketten en geldzendingen. Dat betekent dat er nieuwe zegels moeten komen. In allerijl komen er Japanse zegels vanuit Nederlands Indië. Deze zegels worden handmatig voorzien van nieuwe waarden in anna's, pies en rupies (afbeelding 8).

Afbeelding 8 Opdruk 1 R(upee) op Japanse Showa uitgifte.

Dat gaat goed totdat het bestuur op 15 oktober overstapt op een decimaal muntstelsel, honderd cents in 1 rupee. De Japanse zegels worden nu van een opdruk voorzien in cent en rupee waarden. Het is natuurlijk zonde om de reeds overstempelde zegels te vernietigen. Daarom werden de anna en pie waarden met een rubber stempel of eenvoudigweg met de achterkant van een potlood onleesbaar gemaakt en daarna kwam er een opdruk in cent waarde ergens op de zegel. Niet alleen de Japanse zegels worden zo van een nieuwe waarde voorzien, maar op de Farmer uitgifte wordt een waarde opdruk van '5c' geplaatst (afbeelding 9).

De Burmese autoriteiten van de post vroegen herhaaldelijk om eigen zegels. Uiteindelijk werd toestemming verleend. De directeur U Tun Tin en zijn assistent Maung Tin gaan aan de slag en maken een ontwerp op basis van het nieuwe wapen van Burma. Vanwege de voorstelling heet de zegel

Afbeelding 9 Eerste Farmer uitgifte met opdruk

de "State Crest". De zegels zouden alleen gebruikt mogen worden om op de oude enveloppen te plakken, zodat het hoofd van George VI niet meer te zien zou zijn (afbeelding 10).

Afbeelding 10 State Crest uitgifte

Bij een lokale drukker werden de zegels gedrukt en de eerste stapel vellen ging naar het huis van U Tun Tin (afbeelding 11, voorkant) waar een aantal mensen met schaar en lijmpot aan de slag ging. Toen de drukker met een tweede stapel kwam, stelde hij voor om de zegels te perforeren. Dat was een goed idee en vervolgens deed men dat met eenvoudige middelen. Er is slechts 1 compleet vel bewaard gebleven omdat het bij de eerste perforatie poging fout ging en men dwars door de zegels perforeerde.

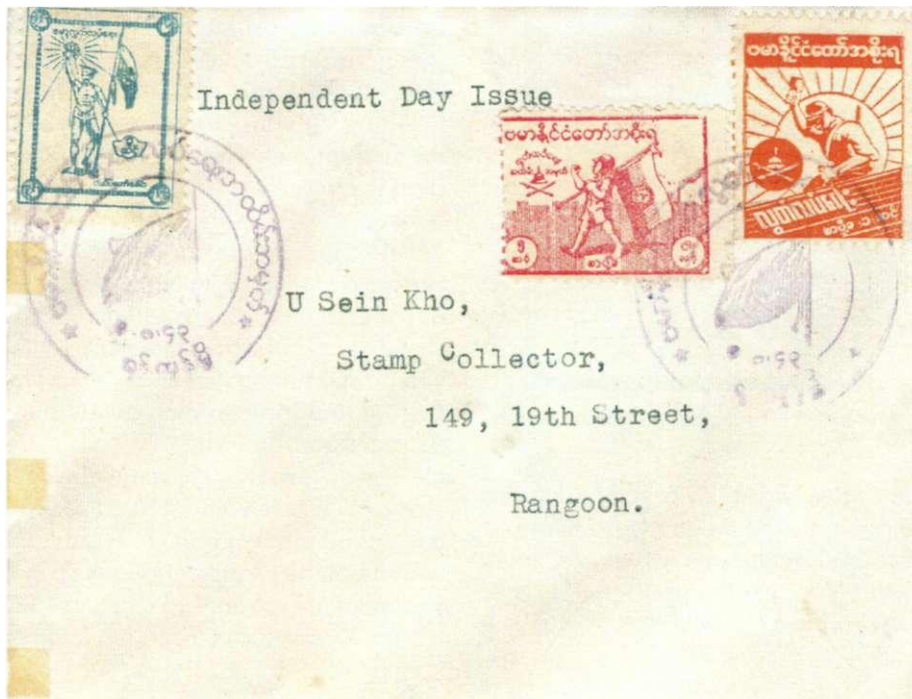
De zegels vindt men nauwelijks in strippen en paren omdat haast alles op de enveloppen geplakt werd. Ze waren ook niet frankeergeldig op een andere manier. Vanaf 15 februari 1943 waren de enveloppen aan het loket te koop.

Inmiddels wordt er gewerkt aan nieuwe zegels. Men neemt de plaat van de Farmer uitgifte en haalt daar de aanduiding van de waarde uit. Dat gebeurt erg onzorgvuldig zodat ook delen van de omlijsting worden weggehaald. Vervolgens wordt de plaat voorzien van een waarde aanduiding met behulp van losse blokjes. Nu wordt er een oplage van die waarde gedrukt. Vervolgens worden de blokjes vervangen door die van een volgende waarde waarna daarvan een oplage wordt gedrukt. De waarde van 5 cent komt als eerste op 17 maart 1943 op de kantoren beschikbaar. Gedurende de rest van de maand volgen de andere waarden (afbeelding 12).

Na het drukken worden de platen en blokjes bewaard. Daardoor kon men na de oorlog herdrukken vervaardigen. Voor de oorspronkelijke uitgifte

Afbeelding 12 Tweede Farmer uitgifte. Strip van 2 zegels van de 3 C waarop duidelijk de verschillende beschadigingen aan de omlijsting te zien zijn.

Afbeelding 13 Eerste dag enveloppe van de uitgifte voor de 1-jarige onafhankelijkheid.

ke hoeveelheid postwaardestukken door de Engelsen achtergelaten. Deze werden van verschillende opdrukken voorzien om te kunnen worden hergebruikt. De Japanse bezetters drukten o.a. gewoon een kruis over het zegelbeeld. Er bestaat uiteraard een groot aantal varianten van type postwaardestuk en type opdruk (afbeelding 16).

4 De regering in ballingschap

Tijdens de opmars van de Japanners in 1942 besloot de regering te vluchten naar India. Zij nam haar intrek in Simla aan de voet van de Himalaya. Vanuit die plaats werd de post verstuurd met normale Indiase zegels. Alleen aan de hand van het adres van de afzender of geadresseerde kan worden afgeleid dat het gaat om post van de Burmese regering in ballingschap. Gelukkig zijn er ook voorgedrukte kaarten en antwoordkaarten, die eenvoudig te

werd standaard papier gebruikt, dat na de oorlog nog steeds beschikbaar was voor de herdrukken. De herdrukken zijn alleen te herkennen doordat de combinatie van plaatposities en waarde aanduiding voor de herdrukken anders zijn dan voor de oorspronkelijke zegels.

Op 1 augustus verschijnt er een serie van 3 zegels vanwege de 1-jarige onafhankelijkheid. Deze serie ziet er ook wat provisorisch uit, met name wat betreft de tanding (afbeelding 13).

Afbeelding 15 Uitgifte voor de Shan staat (links) en met opdruk voor Burma (rechts).

Inmiddels laat Japan voor de bezette gebieden zegels drukken door de firma Kolff & Co in Batavia op Java. Deze gerenommeerde drukkerij produceert ook de zegels voor Burma, die de naam Java-uitgifte krijgen. Vanaf 1 oktober worden ze aan het loket verkocht (afbeelding 14).

Voor de Shan staat worden aparte zegels gedrukt door de firma Kolff & Co. Ze komen op hetzelfde tijdstip ter beschikking als de Java-uitgifte. Later worden deze zegels overdrukt met Burmese tekst die "Burma State" betekent en worden vanaf november 1944 in heel Burma verkocht (afbeelding 15).

Papier was schaars in Burma en de Japanners gaan daarom spaarzaam met hun materiaal om. Dat blijkt wel uit de diverse opdrukken en opdrukken op opdrukken. Er was een redelij-

Afbeelding 14 Java uitgifte op een enveloppe als bijfrankering vanwege een tariefsverhoging.

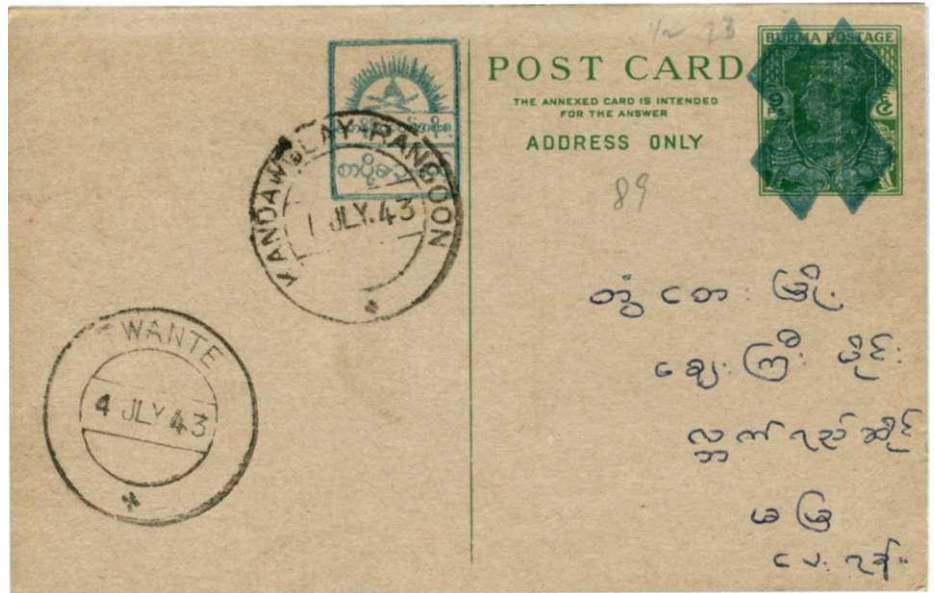
herkennen zijn. In afbeelding 17 (op de voorkant) zien we een dienstkaart van het "Finance & Revenu Department".

5 Herovering van Burma

De Japanners veroveren het grootste gedeelte van Burma. In maart 1944 is er een zwaar offensief om de Engelsen te verzwakken door een aanval op Imphal en Kohima. De Engelsen houden stand en de Japanners lijden zware verliezen. Daarna begint de herovering van Burma. Eerst langzaam door het dichte oerwoud en vanaf begin 1945 snel door het centrale deel. Rangoon valt begin mei 1945 in handen van de Engelsen.

Er waren zegels nodig voor het gebied dat door de Engelsen heroverd was. Ter voorbereiding waren de oorspronkelijke zegels voorzien van de opdruk "Mily Adm" (Military Administration) in februari 1945 (afbeelding 18). De burgerregering was namelijk nog niet hersteld. Er is geen officiële uitgifte datum voor deze zegels. Deze zegels waren beschikbaar als er een postkantoor geopend werd. Volgens circulaires was het eerste kantoor in Mandalay op 8 juni. Er zijn ook bronnen dat al op 4 maart een kantoor open ging in Meiktila.

Anders dan in Europa was het einde van de oorlog pas op 2 september 1945. Gedurende deze periode oefende het militaire bestuur censuur uit op de burgerpost. De gebruikte censurstempels waren van hetzelfde type zoals onder andere in India gebruikt werden.

Afbeelding 16 Overdrukte briefkaart.

6. Epiloog

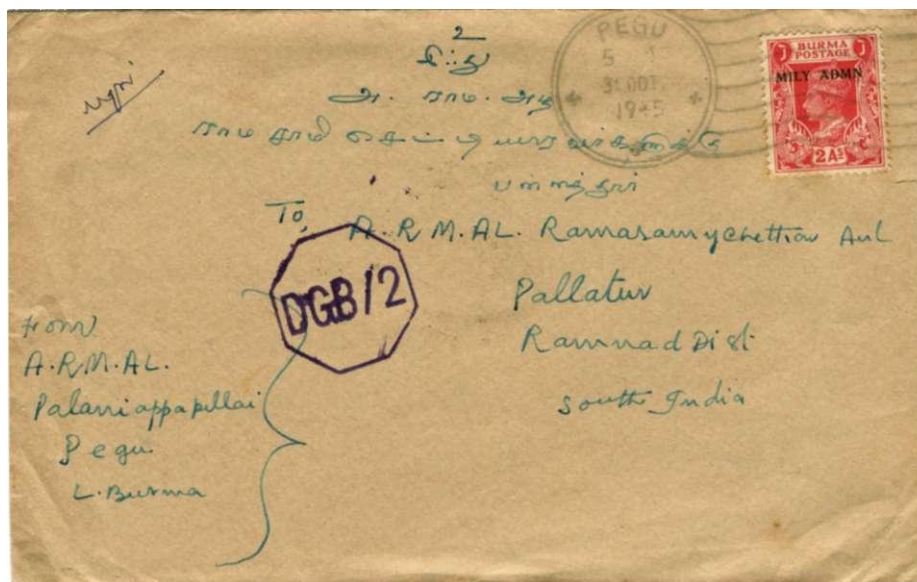
Dit artikel geeft alleen een beschrijving van de normale burger post. Er zijn nog veel meer interessante zaken als krijgsgevangenenpost en veldpost om nog maar te zwijgen over tandingen, herdrukken en vervalsingen. Met dit artikel hoop ik echter een redelijk overzicht te hebben gegeven. Voor wie zich verder wil verdiepen in de filatelie van Burma, is er de Engelstalige studiegroep Burma/Myanmar. Meer inlichtingen zijn verkrijgbaar bij: The Burma (Myanmar) Philatelic Study Circle
M. Whittaker,
1 Ecton Leys, Hillside, Rugby,
Warwickshire CV22 5SL,
Great Britain

E-mail: Whittaker2004@btinternet.com

Literatuur

An account of the early postal service in Japanese Burma; Ito Kyoichi, Shohachi Wada; Japanese Philately vol 34: no. 2, april 1979, 58-87
The Japanese occupation stamps of Burma 1942-1945, G.L. Roberts and E. A. Smythies
The Burma Peacock, Journal of the Burma philatelic study circle, diverse nummers.
The Burma Fantail, Newsletter & Journal of the Burma (Myanmar) philatelic study circle, diverse nummers.

J. Mulder

Afbeelding 18 Brief met opdrukzegel "Mily Adm" en censurstempel "DGB/2".